

kapell uppförts i ett av de omfattande byggnadskomplexen. Detta gäller Hässelby gård i Spånga församling, där Stockholms biskop under adventstiden kunde viga ett verkligt kyrkorum för områdets nybyggare. Problemet har dock också en annan sida. Frågan om nya kyrkobyggnader är icke endast en småkyrkofråga. I Stockholms ytterområden har ett flertal nya församlingar genom delning uppstått under de senaste åren, och på många håll är församlingsdelning en fråga, som står på dagordningen. Det får icke bli så att man i dessa församlingar för oöverskådlig framtid binder sig genom en mer eller mindre tillfällig småkyrkolösning. Här måste det bli fråga om verkliga församlingskyrkor. Talet om att "katedralernas" tid är förbi och att småkyrkan är framtidens lösen låter bestickande, men innebär en alltför grov förenkling av hela problemkomplexet. Det är icke alldeles utan, att man skulle vilja efterlysa en "storkyrkorörelse" också. Bilden av de jättehöga massorna av hyreshus, vid vilkas fot man ser en liten träbarack av något slags Notkirchen-karaktär med eller utan kors på gaveln eller taket får icke uppfattas som en symbol för kyrkans framtida ställning i storstädernas sekulariserade ytterområden eller i välfärdssamhället överhuvud. Har man i äldre tider med knappa villkor kunnat bygga verkliga kyrkor med monumental eller representativ prägel, borde detta vara möjligt i våra egna dagar.

Under året har ett förnämligt arbete på den kyrkliga skrudens område åstadkommits. På sin 60-årsdag mottog biskop John Cullberg i Västerås av stiftets prästerskap, församlingar och kyrkobröder en ny biskopskräkla. Den nya biskopsstaven är utförd i silversmide och har till upphovsman Lars Fleming på Atelier Borgila. Verket kan karakteriseras som ett i bästa mening modernt arbete på den kyrkliga traditionens grund.

Utöver de ovan nämnda böckerna böra två större under året utkomna arbeten nämnas, P. G. Hambergs *Tempelbygge för protestanter* och Göran Lindahls *Högkyrkligt, lågkyrkligt, frikyrkligt i svensk arkitektur 1800—1950*. Det sistnämnda arbetet är av särskilt intresse för oss genom sin teckning av 1800-talets skiftande andliga rörelser om deras samband med gudstjänstrummens och kyrkobyggnadernas arkitektoniska gestaltning. Här ha missionshusen och frikyrkokapellen veterligen för första gången gjorts till föremål för en verkligt arkitekturhistorisk behandling.

Ragnar Stenberg

Svenskt kyrkokörearbete 1955.

Kyrkokörernas arbete företer en mångskiftande bild. Och detta icke blott på ett avsnitt av deras arbete. Målet för detta är väl också ganska olikartat. Det finns fortfarande kyrkokörer, vilkas hela målsättning är att ge något konsertartat genom sina framträdanden. Och man skall icke helt förkasta detta, även om det vore en urartning, om denna tendens blev allmän. De stora verken från kyrkosångens guldålder skulle kanske bli ganska mycket förglömda, om icke dessa körer tog upp dem och framförde dem. Vad här i någon mån reageras mot är sådana företeelser, som visar att en kör helt går in för sådana framträdanden.

Det stora flertalet kyrkokörer har en annan inställning och betydligt mera värdefull. De se som sin främsta uppgift att berika gudstjänsten. Att ibland större verk av ovan nämnt slag därvid sjungas torde vara det riktiga.

Kyrkokörens uppgift att berika gudstjänsten kan emellertid även den ses från olika synpunkter. Alltmer gör sig den uppfattningen gällande, att körens uppgift icke skall inskränkas till att blott sjunga en hymn efter tron. Fastmer vill man inordna dess uppgifter — ty de äro flera — i liturgiens ram. Den gamla känslan, som kanske ännu många körer och körledare har, att endast flerstämmig — helst fyrstämmig eller ännu mer mångstämmig körsång — är en uppgift för kyrkokören att ägna sig åt. De körens antal, som i deltagandet i liturgiens musik ser sin viktigaste uppgift, ökar alltmer. Ibland söker man inom kören ordna en särskild koralkör, som varje söndag kan bidra till en bättre psalmsång och livligare deltagande i mässpartierna. Ett sådant exempel, som är värt att efterlikna, hände i en kyrkokör på våren 1955, då man vid hållet sammanträde beslöt uppdelade kören i fyra grupper, som var fjärde söndag skulle ansvara för detta gudstjänstmässiga. De stora högtidsdagarna, då hela kören medverkade, blev naturligtvis undantagna. Varje grupps deltagande inskränkte sig alltså till högst ett tiotal gånger, något som varje körmedlem mycket väl kunde anses stå ut med.

I föregående rapporter har den gregorianska sångens betydelse för ett riktigt sångsätt betonats. Här skall det ytterligare understrykas. Erfarenheten ger tydligt vid handen, att det går betydligt lättare att lära körmedlemmarna förstå riktigheten av ett mjukt sångsätt, när de stiftat bekantskap med denna sång. Vad den sedan betyder för en rätt förståelse både av det gudstjänstliga skeendet, av gudstjänstens hela väsen är också utomordentligt värdefullt.

I avsikt att göra köerna alltmer skickade att fullgöra sin uppgift anordnas varje år en mängd fortbildningskurser för körledarna, som sedan få omsätta sina nyförvärvade eller återupplivade kunskaper i körarbetet. På sina håll har man t.o.m. haft kurser direkt för köerna. Det fortsatta arbetet på detta område torde höra till det mest uppmuntransvärda.

Kyrkokörernas antal och deras medlemsantal fortsätter alltså att öka. I runt tal finns säkert i vårt land 25 000 kyrkokörmedlemmar. Det största flertalet — c:a 22 000 — äro anslutna till Sveriges kyrkosångsforbund.

Ett ständigt nykomponerande har under senare år ägt rum. Komponisterna har nog också i allmänhet den glädjen att se sina verk, vare sig de höra till de mindre eller de större, bestå av kantater eller ännu större verk, såsom mässor el. dyl., eller av a cappellahymner till bruk vid gudstjänsten, bli sjungna. Det är alltid vanskligt att ge sig i kast med uppgiften att nämna några särskilda komponister, som sjungas mer än andra. Ett försök skall dock göras. Det är några äldre komponister, som först skall nämnas. De utgöras av Otto Olsson och David Wikander. Det synes som om J. Morén, vilken för endast något årtionde sedan sjöngs mycket, nu kommit en smula i skymundan. Bland nyskaparna av kyrkmusik måste sedan nämnas G. Berg, G. Thyrestam, vars mässa sjöngs vid Sjötte nordiska kyrkomusikermötet, G. Bjarnegård, som synes vara den flitigaste av dem alla, Daniel Olson, som dock icke kommit med så många nya verk under senare år. En ännu yngre falang har uppstått på sistone. Här tänker man kanske icke så mycket på vederbörandes ålder utan på den tidpunkt, då han första gången framträdde. Och här kan uppräknningen fortsättas ganska länge. Risken blir här, att någon blir bortglömd. Trösten må här vara, att fortsätter vederbörande att komponera kommer

hans namn att småningom fastna i minnet. Namn sådana som Ake Kullnes, R. Norrman, H. Hallnäs, W. Ahlén, Lars Edlund, torde höra till sådana, som i första hand skall nämnas. Den genom Stim påbörjade inventeringen av komponister av kyrkliga verk — den har förekommit tidigare också, skall helt visst ge flera namn, värda att nämna.

Att här gå närmare in på hur man komponerar eller vad man komponerar skulle föra för långt. Vare nog sagt, att nya vindar blåsa, och att många inför det nya ställer sig frågande.

Av vad här ovan nämnts torde med all önskvärd tydlighet framgå, att den svenska kyrkosångsrörelsen alltfört kan glädja sig åt framgång på snart sagt alla fronter. Det kan någon gång klagas på svårigheten av nyrekrytering till körerna, särskilt av manliga sångare. Men märkligt nog minskar icke medlemsantalet i körerna nämnvärt eller över huvud taget. Det talas också ibland om svårigheten att bilda kyrkokör på landsbygden, om flykten från landsbygden och därav följande svårigheter. Likafullt finns det i många små församlingar fullgoda körer. Och där en ny körledare ibland träder till, uppstår det märkliga, att där förut sagts, att det icke gick att bilda en kör, där uppstår en sådan.

Men givetvis måste uppmärksamheten vara riktad på detta problem. En synnerligen lovande framtidsbild ger bildandet av de många kyrkliga barnkörerna, vilka i somliga stift äro nästan lika många som de vuxnas kyrkokörer. Därifrån skall det nya tillskott komma, som i framtiden skall ge kyrkokörer i våra kyrkor. Framtiden ser ljus ut. Ansvar för att utvecklingen går åt rätt håll är dock stort. Och detta ansvar ligger i första hand på kyrkomusikerna även om prästernas del av ansvaret icke skall förtigas.

Stockholm 3 jan. 1956

Sten Carlsson.